

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์
อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

Children and Youths Promotion for Buddhist Activity Participation of
Monks at Muang District, Chaiyapum Province

สมพร อ่อนไธสง^{*}
Somporn On-thaisong

Received: January 14, 2020 Revised: May 4, 2020 Accepted: May 9, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลภาคสนาม จากกลุ่มประชากรคือ เด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียน 6,155 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 376 คน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.912 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูป/คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. เด็กและเยาวชนมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

^{*} คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ด้านความมีระเบียบวินัย ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ขาดคุณสมบัติด้านความมีระเบียบวินัย มาโรงเรียนไม่ค่อยตรงต่อเวลาแต่งกายไม่ค่อยถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ควรที่จะเปิดโอกาสให้พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงแก่นแท้ของระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต เด็กและเยาวชนให้ความสนใจกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมน้อยมาก ควรที่บิดามารดาครูและพระสงฆ์ต้องร่วมมือกันอบรมสั่งสอนและปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ผู้บริหารสถานศึกษาพระสงฆ์และครูควรร่วมมือกันส่งเสริมการจัดกิจกรรมหรือโครงการอบรมด้านความกตัญญูทวดเทที่ในวันสำคัญของชาติและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามากขึ้น

คำสำคัญ (Keywords): การส่งเสริม เด็กและเยาวชน กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์

Abstract

The objectives of this study were 1. to study general context, problems and obstacles of children and youths promotion for Buddhist activity participation of monks at Muang District, Chaiyapum Province, 2. to compare the opinions on children and youths promotion for Buddhist activity Participation of Monks at Muang District, Chaiyapum Province, classified by personal data and 3. Propose guidelines for children and youths promotion for Buddhist activity participation of Monks at Muang District, Chaiyapum Province .

Methodology was the mixed methods: The quantitative method collected data from 284 samples who were monks in Chaiyapum Province with questionnaires with the reliability value at 0.875, analyze data by social research program with frequency, percentile, mean, standard deviation (SD), hypothesis test by F-test, one way ANOVA and test of paired variables with Least Significant Different, LSD. The qualitative research collected data from 8 key informants, purposefully selected from experts with in-depth-interview script by face-to-face in-depth-interviewing, analyzed data by descriptive interpretation. **Findings were as follows:** 1. Monks had opinions of promotion of Phra Vinaya - Dhikara Monks in Chaiyapum Province, by overall at high level ($\bar{X}$ =3.41) Opinions on each aspects, from high to low, were also at high levels as; Inspection and instruction for new monks who come to monasteries were at high level ($\bar{X}$ =3.45), Abiding by rules, regulations, laws, Rules of Supreme Sangha Council, Orders, Announcement, Order from Supreme Patriarch and Superintendent were at high level ($\bar{X}$ =3.39), and the lowest were Abiding by rules, regulations, laws, Rules of Supreme Sangha Council,

Orders, Announcement, Order from Supreme Patriarch and Superintendent were still at high level ($\bar{X} = 3.39$) accordingly. 2. The results of opinions comparison were that monks with different formal educational levels had different opinions on the operation promotion of promotion of Phra Vinaya - Dhikara Monks in Chaiyapum Province at the statistically significant level at 0.05, accepting the set hypothesis. Meanwhile monks with different ordained Lents, Sangha administrative positions, Dhamma educational level and ages did not have different opinions, rejecting the set hypothesis .3. Problems and obstacles of the promotion of Phra Vinaya - Dhikara Monks in Chaiyapum Province were that Phra Vinayatikarn were not diligent in inspection and controlling their constituencies. Those who broke the rules, disrobed and re-ordained still used the same Monk-ID-Books. Some of Phra Vinaya - Dhikara Monks did not understand their rules and duties and not ready to perform duties. Coordination among related agencies was not effective

Keywords Support Children And Youths Buddhist activities Monks

บทนำ (Introduction)

ในอดีตสังคมไทยเป็นสังคมที่คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก วิธีการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิตมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยไม่สามารถแยกจากกันได้ เพราะการดำเนินชีวิตของสังคมไทยที่ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา เช่นนี้จึงทำให้เล็งเห็นถึงพัฒนาการในปัจจุบันของพระพุทธศาสนาที่ยังคงมีการสืบทอดเผยแผ่พระนุบำรุงเหมือนอย่างทุกวันนี้ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนประพฤติตนเป็นคนดีมีคุณธรรมละเว้นความชั่วอันเป็นประโยชน์จำเป็นสำหรับตนเองและสังคมทำให้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก

ในปัจจุบันสังคมและวัฒนธรรมไทย ได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามอิทธิพลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การไหลเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติ และการสื่อสารโทรคมนาคมทันสมัย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อแบบแผนพฤติกรรมค่านิยมและทัศนคติของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมทางวัฒนธรรมไทย เด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในวัยเรียนและเป็นวัยที่มีอิสระในการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ได้ซึมซับเอาค่านิยมและวัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่เหมาะสมซึ่งทำให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย เช่น การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา การใช้สารเสพติด การอดอาหารเพื่อลดน้ำหนัก การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร รักร่วมเพศการมั่วสุมเสพยาเสพติด ประกอบกับสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวย ทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลาให้แก่อลูกรักทำให้ลูกขาดความรักความอบอุ่น จึงต้องหันหน้าไปหาคนอื่นเช่นเพื่อนเป็นที่พึ่ง ซึ่งอาจจะชักจูงไปในทางเสื่อมเสียพ่อแม่บางคนประพฤตินิดไม่ดี เช่น เป็นนักการพนัน นักเลงสุราไม่สนใจเรื่องศาสนา

ไม่ประพฤติตนตามหลักธรรมของศาสนา พ่อแม่เหล่านี้นี้เป็นตัวอย่างไม่ดีแก่ลูก และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาทำให้ชาดที่ยึดเหนี่ยว ก่อให้เกิดการห่างเหินศาสนาประพฤติตนไม่เหมาะสม มีสุขภาพจิตที่ไม่ดีบกพร่องในศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม นอกจากนี้ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมทำให้บทบาทของวัดและพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมลดลง ในอดีตโรงเรียนกับวัดอยู่ในสถานที่เดียวกันพระสงฆ์มีส่วนช่วยอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นผู้ที่มีความประพฤติที่ดีงาม อยู่ในศีลธรรมควบคู่กับการศึกษาวิชาความรู้วิทยาการต่างๆ ทางโลกด้วย แต่ในปัจจุบันสถานศึกษาส่วนมากได้ออกจากวัด พระสงฆ์ไม่มีโอกาสได้สั่งสอนอบรมเด็กในวัยนี้เหมือนเช่นแต่ก่อน ทำให้ห่างเหินจากวัดและศาสนาเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความประพฤติและจิตใจของเด็กและเยาวชน มีความประพฤติและสภาพจิตใจที่แย่ลง เพราะเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรทำการศึกษาในเรื่องนี้ เพราะสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาทำให้ชาดที่ยึดเหนี่ยวก่อให้เกิดการห่างเหินศาสนาประพฤติตนไม่เหมาะสม ปัญหาการเสื่อมทรามในสังคม ตั้งแต่ปัญหาครอบครัวไปถึงปัญหาใหญ่ในระดับชาติ เกิดขึ้นจากการที่คนในสังคมไทยขาดศีลธรรมและจริยธรรม จึงต้องการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับวัดและชุมชนอื่นในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research objectives)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิเพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

วิธีการดำเนินวิจัย (Research Method)

รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาการวิจัยแบบประสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถามการวิจัย (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร (population) ได้แก่ เด็กและเยาวชนอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่าง/ประชากร ทั้งสิ้น 2 โรงเรียน ซึ่งมีจำนวน 6,155 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากเด็กและเยาวชนโดยใช้สูตรการวิเคราะห์ของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 376 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 376 ชุด ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ พระสงฆ์และผู้บริหารจำนวน 12 รูป/คน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบค่า T-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกัน โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดมาจัดกลุ่มข้อมูล ตามสาระสำคัญที่ได้กำหนดไว้ในคำถามปลายเปิด แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิจัยสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. เด็กและเยาวชนมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ 1) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X}$ = 4.05), 2) ด้านความกตัญญูทเวท ($\bar{X}$ = 3.89), 3) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ($\bar{X}$ = 3.82), 4) ด้านความมีระเบียบวินัย ($\bar{X}$ = 3.75), 5) ด้านจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}$ = 3.73) และ 6) ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม ($\bar{X}$ = 3.55).

2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านความมีระเบียบวินัย ควรที่จะเปิดโอกาสให้พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงแก่นแท้ของระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต เด็กและเยาวชนให้ความสนใจกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมน้อย จึงทำให้เด็กและเยาวชนขาดความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้มีพระคุณและเพื่อนๆ ควรที่บิดามารดาครูและพระสงฆ์ต้องร่วมมือกันอบรมสั่งสอนและปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาเกี่ยวกับ การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีประเด็นในการอภิปรายผลดังนี้

1) **ด้านระเบียบวินัย** พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การตรงต่อเวลาและให้ความสำคัญกับการแต่งกาย ถือเป็นวินัยอย่างหนึ่ง เพราะการแต่งกายที่ถูกกาลเทศะเป็นการบ่งบอกให้ผู้อื่นรู้ว่า ผู้แต่งกายเป็นคนเช่นไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสมุห์ศรัณย์ ญาณาวชิโร ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมแต่ละด้าน โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่ไม่แตกต่างกัน

2. **ด้านความซื่อสัตย์สุจริต** พบว่า การส่งเสริมเด็กและเยาวชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์และทางโรงเรียนมีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรักเคารพต่อพ่อแม่และครูอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพีช จันทร์เขียว ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. **ด้านความกตัญญูกตเวที** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า เด็กและเยาวชนมีความความกตัญญูกตเวทีที่บิดามารดา ครู อาจารย์ โดยการเคารพ เชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางพวงรัตน์ ชำนาญเลิศกิจ ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความกตัญญู ด้านการมีวินัย

4. **ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า เด็กและเยาวชนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นและอาสาทำงานให้ด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินธโร) ผลการศึกษาวิจัย พบว่า นักเรียนโดยส่วนใหญ่

มีระดับความคิดเห็นการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้นเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด

5. ด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการจัดอบรมมีการส่งเสริมน้อยกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไพฑูริย์ วิบุโล (บุญล้ำเลิศ) ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสั่งสอนอบรมทางจริยธรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์และทางโรงเรียนได้ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางแก้วกมล ฤทธิ์เต็ม ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านคน องค์กรคณะสงฆ์ควรมีนโยบายในการจัดอบรมและส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง **2) ด้านการเงิน** ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อให้โรงเรียนหรือวัดได้นำไปจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดอบรม **3) ด้านวัสดุอุปกรณ์** พระสงฆ์โรงเรียนและครูอาจารย์ ควรทดลองสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนว่าชอบพอใจในการเรียนรู้เรื่องใด และควรหาสื่อประกอบการเรียนการสอนและวิธีการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนสนใจการอบรมมากขึ้น **4) ด้านการบริหารจัดการ** องค์กรสงฆ์และโรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมธรรมะกับเด็กและเยาวชนทุกระดับให้ได้เข้ารับการอบรม เพื่อขัดเกลานิสัยและพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ผู้จัดอบรมหรือผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยทำการประเมินผลพฤติกรรมในด้านต่างๆ แล้วฝึกฝนอบรมให้คำแนะนำในทุกด้านของคุณธรรมจริยธรรม **2)** พระสงฆ์และโรงเรียนควรร่วมมือกันจัดกิจกรรมฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมทั้งภายในสถานศึกษาและภายใน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมกับตัวแปรอื่นๆ เช่น กลุ่มการเรียนรู้ เด็กที่อยู่ในชุมชนแออัด เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน และเด็กถูกทอดทิ้ง เป็นต้น เพื่อ

ศึกษาว่ามีผลต่อพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมหรือไม่ 2) ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพ เพื่อจะได้รับทราบประสิทธิภาพในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน อันจะเป็นผลสะท้อนให้เห็นว่าวิธีการที่พระสงฆ์หรือโรงเรียนดำเนินการอยู่นั้นมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง (References)

- บุญเย็น วอทอง. (2540). **พุทธศาสนากับปุณฺณ. ธรรมศิริ ออฟเซ็ท: อุบลราชธานี.**
- สด แดงเอียด. (2550). **“คู่มือการดำเนินงานหน่วยเผยแพร่ศีลธรรม”**. สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศราวุธ สิงหาราโท. และวีระศักดิ์ สายสุวรรณ. (2560). **“คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง”**. โรงเรียนสตรีชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30: ไทยเสรีการพิมพ์ชัยภูมิ.
- พระครูสมุทรศีลธนี ปณฺณาวชิโร. (2556). **“การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเปาโรหิตย์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”**. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูประทีปธรรมนาถ. (2555). **“การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ”**. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไพฑูริย์ (บุญล้ำเลิศ). (2555). **“บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”**. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.